

İnönü Şehitleri İhtifali

1921 - 15 Haziran 1958

ATATÜRK'ÜN MUZAFER GARB CEPHESİ KUMANDANI İSMET PAŞA YAPTIĞI TARİHİ TELGRAF:

«Milletimizin istiklal ve hayatı, dâhiyane idareniz altında şerefle vazifelerini görev kumanda ve silah arkadaşlarını kalp ve hamiye, tine büyük emniyetle istinat ediyordu. Siz orada yalnız düşmanı değil milletin mâkûs tâlibini de yendiniz. İstilâ altındaki bedbaht topraklarımıza beraber bütün vatan bugün müntehalarına kadar zaferinizi tes'îd ediyor, düşmanın istilâ hırsı azim ve hamîyetinin yalçın kayalarına başına çarpaçak hürdaş oldu. Bütün milleti hakkınızda ebedî minnet ve sükrana sev. keden büyük gaza ve zaferinizi febrik ederken üstünde durduğunuz tepenin size binlerce düşman ölüleriyle dolu bir meydanı şeref seyyettirdi. ki kadar milletimiz için şâsanî itilâ ile dolu bir ufk-u istikbale de nâzir ve hâkim olduğunu söylemek isterim.»

İSTİKLÂL Harbimiz, Millî Mücadelemiz büyük Türk milletinin ve hattâ bütün Sarkın hayatında geniş ve derin bir taahvütlüne başlangıcıdır. Bu harbe alt hamaset ve kahramanlık günlerin anmak, millî hafızada koklestirmek ve ebedileştirmek onu yapayan nesil için de müstakbel Türk nesilleri için de hem büyük bir vazife hem de meydana getireceği ilhamkar tahâsüler itibâriyle bir kuvvet ve kudret kaynağını aynı zamanda engin ve cavidanlı bir hâzır. Bu düşündü sevkîdir ki «Inönü Şehitleri Hatırasını anma komitesi her sene bir İhtifal tertiplerinde kahramanların anız hatırasını anmak istemektedir. Bosyûkîteki bu komite başkanı, bu sene, «Gençlikten evvel onları yetistiren ve bu sahada zâhâkkâkî dahâ yetkilî bulunduğuna inandığı muhterem ulim otoritelerinin de konusmalarını arzus ettiklerini bildirerek diğer Üniversiteler arasında İstanbul Üniversitesi'ni de davet etmiş ve Üniversitemiz ise bir temsilci ile buna katılmayı uygun görmüş, bu gazi diyarın gazi evlatları, ile birlikte, şehitlerin anız hatırasını anmış ve bu civar halkın bu konudaki gururunu ve hissiyatını duymak ve paylaşmakla bahtiyar olmuştur. (1)

Anadolunun, bu ezel gaza ve cibâr ükesinin binbir muarreke-

sinden şahmet ve celâdet sahnelarından birisi de Inönü - Bozüyüksahâr olmuştu. Asilâren eylem büyük ve fastîb bir milletin evlatları olarak bu sahâye yerlesen, cihangir bir devlet kurarak mümâtas ve hâtûn hasbetleri ile, teşkilatlığı ve diğer medenî kabiliyetleri ile müstakî ve devamî oemiyetler, medeniyetler vücuda getiren Türk milleti, gündün birinde, en genî ve caniyane bir muameleye marmî kalmış, yüzyâre yîl kendisi ile birlikte ve idare altındaki yaşadığı bir milletin tecavüzsüne uğramıştı. Bir vakitler Batı medeniyetins begik olmuş, insanlık tarîhine büyük hizmetle, yapmış bir ülkenin yirminci asırındaki sahînleri Utopik hayaller pesinde, megalo idealar arkasında en hünhar bir düğmân sıfatıyla Türk vatanının harımı isabetine sokulabilmişlerdi. Onlar hiç düşünmemişlerdi ve unutuları ki, Ertugrul Gazi'nin, onun gazi arkadaşları Konur Alp, Akçakoca Saltuk Alp ve diğer binlerce Türkmen bahâdirlerinin at oynattıkları kılıç salâdıkları topraklar mülevves düşman ayakları altında çığnememez ve çığnemez. Bu kahramanların mükâddes ruhaniyeti, muazzes İstirahatgâhları, þu gaza diyarının ebedî bekçileridir. Onların ahâfi: ne kadar açız ve zebûn bir halde bulunsalar bile, ne de reç fens bir sevk ve idare altında müzdarip yașasalar da, yeni yani hamaset destanları yaratmaya muktedirlerdir. İste tarîhin binbir tecelliyyatiyle sabit bu hâkîkat larundan gafl bulunan o zamanın Türk düşmanları birinci defa başlar: Inönü kayasına çarptılar ve bu topraklarda ilk acı realite ile kargınlıktılar.

1920 senesinin sonbaharında, Türk İstiklâl ve Hürriyeti uğrunda yapılan mücadede Doğu'da müsa-

Inönü Şehitliğinde bir İhtifâl

Kral, tahta çıkışının ikinci hafâtasında Kara kış ortasında, efenâdilerine verdiği sözü tutmak ve kendisine olan itimâdi bakı gostermek için, Yunan ordusunu Bursa - Eskişehir İstikametinde harekete geçirmiş ve iki tümen ile bir başkın yapmıştır ki, başlangıçta bu teşebbüsü muvaffak olur gibi göründü, fakat sonunda kendisi için ilk magîbiyet olan ve İstiklâl savaşında Birinci İnönü zaferi adını taşıyan muharebeyi yaparak Bursa İstikametinde çekilmeye mecbur kaldı.

O zamanın Yunan Başvekili Kalogeropoulos çok cesur konuşmaya teşvik etmemiştir. Bu Yunan devlet adamı göre, o zamanlar Anadoluya hâkim olmak için yabancı bir devletin 27 tümen askere ihtiyaci olmasına mukabil, Yunanlar bu iş bunun yarısı kadar bir kuvvetle temin edebileceklerdi ve böyle bir palavrayı ücret kâr bir eda ile müdâfaa etmişlerdi. Konferans, kışın, de bunun neticesi olarak, Sevr muahedesinde sadece şerhîmîyatsız tadiller doğandı ve her iki taraf da 12 Mart'ta bir takum teklifler yaptı.

Misakî millî ile uzaktan ve yakından alâkâsı olmayan ve Sevrînas addederek bu muahdedede bazı düzeltmeler yapmayı istihdâf eden bu tekliflerin millî hukmeğe dikkat nazarına alınması lâtilâ yoktu. Fakat, diğer tarafından, Yunan Başvekili de, Sevr muahedesinin hâlif surette de olsa Yunanistan aleynine tadilîne manî olmak için üç ayda cepheyi Türkiye Büyük Millet Meclisi hükümeti ordusundan temizlîyeceğini (1) söylemiş ve büyük devletlerin şartları belki biraz kabul edildi korkusu ile, daha Türk murahhasları yolda iken, bu tekliflerin red veya kabul edildiği tâmmen anlaşmadan, ordusunu 23 Mart'ta umumi taarruzu gerçekleştî ki ikinci Inönü muharebesi ve zaferi bu suretle vukubuidu.

23 Mart sabahı: düğmanın Inönü mevâillerine karşı bütün cephe'de taarruzu geçtiği görülmüş, müteakip günlerde Tarassut Tepe, Üç Şehitler tepe gibi şerhîmîyetsiz mevkiler mütemadiyen el değiştirmiştir. Cephemizde tasyîkin bilhassa insan ve malzeme üstünüğü dolayısıyla çok arttuğu bir arada Garp cephesi Kumandanı İsmet Paşa'nın Karargâhını Inönü'den Çukurhisara naklettigâr de görüldü. Fakat alınan tedbirler Yunanlıların inkîaf etmek üzere bu lunan hareketlerini bemen durdurdu.

Prof. M. Tayyib Gökbilgin

fer olmuş ve Doğu bölgelerimizde hâsur ve zükün sağlanmıştır. Fakat Batıda, Yunan taarruzu ile birlikte iç düşmanlar da, harekete geçmiş ve 1921 senesinin ilk günlerinde oldukça mühim bir buharan atlatılmıştı. Bizzat düşmanın kanlı savaşların cereyan ettiği sahada bozguncuların meydanına çökmesine rağmen Garp cephesi kurulmuş, bu cephe kuvvet ve metanetle dimdik ayakta tutulmuştur. Hariçte ise, o zamanın Türk düşmanlarının başında İngiliz devlet adamları, kısa bir müddet evvel, muktedir bir kumandan ve azimkar bir hükümdar diye tanındıkları Kral Kostantîn. Türklerle harbi Venîzelostan daha büyük bir gayretle devam ettirmeyi caâhît etmek şartıyla ikinci defa Yunan tahtına çıkarılmıştı. Bu suretle İngiliz nüfusu, vasıtaları ve siyaseti Yakın Doğu'ya yeni bir faciaya sebep ve alt oluyordu. Gerekten, Yunan

Birinci İnönü savaşları esnasında Garp ordumuz, henüz teşekkül halinde bulunması dolayısıyla, subayı ve talim ve terbiyesi noksân, teçhîzat, mühîmmat ve nakliye kolları mevcut olmayan, baştan başa ihtiyaç içinde yüzlen bir birlik halinde idi. Son akşam mühîmmat sâzîlik içinde kıvranan Garp cephesi kumandanı mütemadiyen Başkumandanlığı mûrasaat ediyor, fakat cepheye gönderilecek cephe bulunmadığı için derin bir istirap duyuluyordu. Erkanî Harbiye Umumiye Reisi Ötede beside bulabildiği bir kap sandık içinde cephanesi trenle tahrik etti; sâradâ, cephedeki kahramanların maneviyatını yükseltmek ve mukavemet kudretlerini artırmak için «Size bir tren dolusu cephe gellinceye kadar mukavemet imkânlarını temin ediniz» diyordu. O gün hodgâm ve mağrûr Batıâlemîn'în İstihza ile, Türk milletinin ise mükâddes bir heyecanla beklediği ve her şeyin onları kudret ve azimlerine biraktığı Birinci İnönü kahramanları millî mücadeler tarihîmlâde yer alan eşsiz bahtiyâriar oldu. Metris tepenin heybetli gölgesi altın-

Anadolunun bu ezel gaza ve
cibat ülkesinin binbir muarreke-

Doğu'ya yeni bir faciaya sebep ve
alet oluyordu. Gerçekten. Yunan

EFLAKTON MURU

yandan

ADNAN VELİNİN YENİ ROMANI

Yakup cevap vermiyor. Öz-
eri başk kapaklıydı. İftimsi.

yanın uzattığı sopayı aldı. Ya-
kuba döndü. Yüzünde, hâlâ kana-
yan kelepçeli eline, çoraplarının
dışına çıkmış parmaklarına usun
izün baktı:

— Bu adam, bu gece asılacak
mıyı diye sordu.
— Asılacak belbet.
Sabri yine epes düşündü:
— Öyleyse ben bunu doğemem
başefendi, dedi.

Bağışlıyan gâşirdi:
— Döğemez misin?

Türk milletinin ise mukaddes bir
heyecanla baktığı ve her şeyin
onların kudret ve azimlerine bi-
raklıtı: Birinci İnönü kahramanları
millî mücadeler tarihimize yer
alan eşsiz bahtiyalar oldu. Met-
ris tepenin heybetli gölgesi altın-
daki ıssız eteklerde tam bir teva-
zu ve ısmınsızlık içinde yatan bu
azis şehitler, bugün Türk mil-
letinin o günlerin sonsuz endişe
elen ve istiraplarını hatırlayarak
ebdi minnet ve ihtişam ile yadet
tiği kahramanlardır 10 Ocak 1921
günü İnönü sırtlarında Türk mil-
letinin kaderi taayyün etmiş, dü-
şman orduları ile birlikte milletin
mârûs taşhî de yenilmiştir. Ger-
çekten, bir çok korkunç ihtişal
ve tehlikeleri Birinci İnönü za-
feri doğmadan sürdürmüşt ve millî
mücadelenin inkişafına zemin
harıtlamak üzere mukadderatumin
sağlam temelini atmıştır.

Bu netice dahilde millî hükü-
metin durumunu, haikin manevi-
yatını daha da kuvvetlendirdi.
İsta ise yavaş yavaş dâvamızın
hâli olduğuna isteyerek veya iste-
miyere inanmak sorunda kalan
Avrupa umumi efsârını biraz da-
ha müsait davranışmak mecburiyeti
inde bıraktı ve Sevr muahedesinde
bir tadilât temayüllüne vardır-
dı. Onların Misaki Milliyi kabul
etmemeleri için bu, henüz kâfi de-
ğildi. Fakat görmüşlerdi ki, artık
Anadoluda bedava bir zafer elde
edilemez ve askeri tenessübeler ya
pılamazdı. Mahmîleri Yunanistanı
en az bir sararla bu işin içinden
suyrmak için harekete geçtiler ve
25 Ocak 1921 de Paristeki müte-
fikler konferansı, içersinde Türkiye
Büyük Millet Meclisi hükümeti
mîmâssîllerinin de buluna-
cagi bir konferansın Londra'da top-
lanarak yeni kararlar alınmasını
dışındı ki bu o zamana kadar
ası ve şâki nazariyle bakılan bir
teşakkülün meşruiyetini tanımak
demek oluyordu ve bu netice Birinci
Inönü müzafferiyeti sayesinde
elde edilmişti.

25 Subattan 12 Marta kadar süren Birinci Londra konferansı mü-
zakereleri Türk milletine ve dâ-
vamıza yeni bir şey kazandırmam-
dı. Oizil konuşmalarda ise Ingil-
ti-Başvekili Lord Corc, Yunan-
lıların harbi sonuna kadar devam
ettirmek aşmine olduklarını
Fransa ve İtalyanlara anlatmak
için büyük gayretler sarfetmiş

sırada Garp cephesi Kumandanı
İsmet Paşanın karargâhını İnönü'nden
den Çukurhisara naklettig de gö-
rülüdü. Fakat alnan tedbirler Yu-
nanlıların inkîaf etmek üzere bu
Yunan hareketlerini hemen dur-
durdu.

En büyük komandanından er-
ine kadar bütün Türk ordusu
bir defa daha sahlanmıştı. Vatan-
ının hayat ve memâk dakikası te-
lakkî ettikler bugündede yüksek
bir azim ve iman ile hayatlarını
istihkar edercesine doğuşuyorlardı.
31 Martta düşman son bir gay-
rette yine taarruz ettiye de her
tarafta kırıldı ve karşı taarruzları
la düşmana üstün bir duruma ge-
çilmesi mümkün oldu. Yedi se-
kin gün devam eden savagliarda
Türk celâdet ve kahramanlığı o-
nunde muazzam zayıata uğrayan
düşman artık manevra kudretin-
den tamamen mahrum kaldığı bir
sırada, cephe hattımıza yetigen
yenî kuvvetlerimizin düşman ge-
räflerine mîlesir olmaya başlama-
si üzerine mesuhane bir gayretle
münhezim rîcât mecbur ol-
muşlardı. Bâzı kesimlerde savaş ü-
detâ bir bogusma şeklinde cere-
yan etti ve tarih aynı günü ikinci
Inönü zaferini kaydelyedi. Er-

ilçe E
Pazar s
kadar S
pilarakt
partili s
rica ede

Mensuc

E- iyi
Satış ye
İstanbul
vet Cad.
İzmir -
Cad. No.
İzmir -
İsparta

YARIN
Saat 20.30 da
İSTANBUL RADYOSUNA
NEDİM VE LÂLE
Programını Dinleyin

**YAPI ve KREDİ
BANKASI**

Bugünkü